

Forkurs i matematikk til lærerutdanninger

Bakgrunn

I regjeringens strategi Lærerløftet På lag for kunnskapsskolen, som ble lagt frem i 2014 fremgår det at Regjeringen vil skjerpe kravene for opptak til lærerutdanningen. I strategien heter det at:

"..lærerutdanningene skal ha høyere faglige ambisjoner på vegne av studentene. Gode studenter vil også stille høye krav til utdanningsinstitusjonene. Høye krav for å komme inn på lærerutdanning, vil dessuten bidra til å heve læreryrkets status.

Regjeringen vil derfor skjerpe karakterkravene for opptak til grunnskolelærer- og lektorutdanningene. Det er gode grunner til å anta at skjerping av opptakskravene, i en overgangsfase, vil føre til færre kvalifiserte søkere til lærerutdanningene."

Dette innebærer at søkere til grunnskolelærer- og lektorutdanningene i tillegg til 35 skolepoeng og et karaktergjennomsnitt på karakteren 3,0 i norsk, må ha et karaktergjennomsnitt på 4,0 i fellesfaget i matematikk (for de fleste innebærer dette 1P + 2P) fra videregående opplæring, for å bli tatt opp fra og med opptak til studieåret 2016-2017. Opptakskravet oppfylles også med minimum karakteren 2 i programfag i matematikk med minimum 140 timer (R- eller S-matte).

For å dempe rekrutteringsutfordringene er det bestemt at det skal tilbys forkurs i matematikk med en avsluttende prøve for søkere som har et karaktergjennomsnitt på minst 3,0, men som ikke har oppnådd 4,0 i fellesfaget i matematikk fra videregående opplæring.

Poeng- og karakterkravene som har vært gjeldende fra opptak høsten 2016, er fastsatt i §4-7 i *forskrift om opptak til høyere utdanning* (opptaksforskriften) 26. januar 2015, og ble kunngjort i rundskriv F-01-15.

Om forkurset

Departementet har bestemt at det er universiteter og høyskoler som tilbyr grunnskolelærer- og lektorutdanninger, som skal tilby kurset.

Forkurset skal legge til grunn læreplaner for fellesfaget i matematikk (1P+2P) fra videregående opplæring.

Søkere til lærerutdanningene som oppfyller de fastsatte poeng- og karakterkravene etter tidligere bestemmelser, skal normalt behandles innenfor rammene av nasjonal opptaksmodell (NOM), selv om de ikke oppfyller det nye karakterkravet i matematikk. Dette innebærer at søkere til slike utdanninger som har minimum karakteren 3,0 i fellesfaget i matematikk, men som ikke oppfyller det nye matematikkkravet på 4,0, skal rangeres på grunnlag av sine skolepoeng fra vgo og rangeres i den/de kvoter som de kvalifiserer for. Slike søkere skal få tilbud i form av et såkalt "betinget" opptak i hovedopptaket.

Forkurset skal organiseres som et sommerkurs, med oppstart i månedsskiftet juni/juli og avsluttes med en felles prøve for alle forkursene, i begynnelsen av august. De som har fått såkalt "betinget"

opptak, og som består forkurs og den felles prøven i matematikk, vil kunne starte på lærerutdanningen. Sensur på den avsluttende prøven skal foreligge i midten av august, slik at kandidater som består prøven, kan starte på utdanningen umiddelbart.

Vurderingsskalaen for prøven skal være bestått/ikke-bestått, og bestått skal tilsvare et nivå på minimum karakteren 4.

Kandidater vil få forkortet mulighet til å klage på sensur. For å sikre at klagebehandlingen kan gjennomføres uten unødige forsinkelser, har departementet endret universitets- og høyskoleloven (uhl), slik at institusjonene gis myndighet til å fastsette kortere frist for å påklage karaktersetting og eventuelle formelle feil ved prøven, jf departementets høringsbrev 16. september 2015 om endring av § 5-2 (1) i universitets- og høyskoleloven:

"Den som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde være kjent med det som forhold som begrunner klagen. Slik klage må få fremsettes for institusjonen. Institusjonen kan fastsette kortere klagefrist enn tre uker ved ikke bestått forprøve. Klagefristen kan ikke settes kortere enn én uke".

Søkere som begynner på forkurs, men som ikke består den avsluttende prøven, skal tilbys studieplass på det høyest prioriterte studiet (forutsatt at de har søkt andre studier) som de var kvalifisert for og konkurrerte seg inn på i hovedopptaket, selv om dette bryter med prinsippene i NOM. Gitt det faktum at hovedopptaket til høyere utdanning kunngjøres innen 20. juli, og forkurset må starte i månedsskiftet juni/juli, så vil de søkerne som velger forkurs, nødvendigvis måtte starte på forkurset uten å vite om de får såkalt "betinget" opptak til de aktuelle lærerutdanningene.

Langt de fleste søkerne vil ved kursstart (månedsskiftet juni/juli) vite om de oppfyller de spesielle opptakskravene, selv om de ikke vil vite om de får tilbud om studieplass. De vil også være kjent med alle sine karakterer (poengsum og karaktergjennomsnittet i norsk og matematikk) fra vgo slik at de vil være i stand til å vurdere sine muligheter for opptak. Søkerne poengsum fra vgo skal ikke påvirkes av bestått/ikke bestått forkurs. Dette betyr at bestått forkurs ikke skal gi uttelling i form av flere konkurransepoeng ved opptak til andre studier innenfor høyere utdanning.

Organisering av forkurset

Fellesfaget i matematikk avsluttes normalt andre året i vgo. Det innebærer at de fleste søkerne derfor vil være kjent med sine karakterer i matematikk når de søker om opptak til høyere utdanning. Søkere som tar påbygging til generell studiekompetanse (gsk) og enkelte privatister avslutter fellesfaget i matematikk den våren de eventuelt søker om opptak til lærerutdanning, og kjenner derfor ikke matematikkarakterene sine før vitnemålet foreligger, det vil si ca. 25. juni.

Organisering og opplegg for forkurset er drøftet med UHR-Lærerutdanning (UHR-LU, tidligere NRLU), som ligger under Universitets- og høgskolerådet (UHR), Utdanningsdirektoratet (Udir) og tjenesten Samordna opptak (SO). SO har ansvar for opptak til høyere utdanning gjennom den nasjonale opptaksmodellen (NOM).

Alle institusjoner med relevant lærerutdanning skal sørge for tilbud om forkurs. De velger selv i hvilken form de vil tilby slikt kurs. Institusjonene har også ansvar for å informere søkere, SO og koordinator (se avsnitt under) om den modellen de velger. Forkurs kan organiseres som følger:

- ✓ undervisning på det respektive lærestedet.
- ✓ legges ut som et nettbasert tilbud (MOOC).
- ✓ kjøres i samarbeid mellom flere lærerutdanningsinstitusjoner.
- ✓ etableres i et samarbeid med en videregående skole, eller i samarbeid med en fylkeskommune.
- ✓ kjøpes av privat tilbyder.

Ansvarsområder for de ulike aktørene

Universiteter og høyskoler

Universiteter og høyskoler skal behandle søknader om opptak til lærerutdanningen på vanlig måte i NOM.

Universiteter og høyskoler som tilbyr grunnskolelærer- og/eller lektorutdanning, skal sørge for tilbud om forkurs i matematikk. Det vil være opp til institusjonene selv å avgjøre hvordan de vil organisere forkurset, se siste avsnitt under organisering. Institusjonene har det administrative ansvaret og må sørge for gjennomføring av forkursets felles prøve.

Universitetene og høyskolene må sørge for at alle søkere til grunnskolelærer- og lektorutdanningen får god og korrekt informasjon om karakterkravet. Det innebærer at de må få informasjon om at de som har minimum 35 skolepoeng og et karaktergjennomsnitt på minimum 3,0 i norsk, og et karaktergjennomsnitt i matematikk som ligger mellom 3,0 og 4,0, er kvalifisert for forkurs i matematikk.

Dette gjelder for alle søkere til de aktuelle lærerutdanningene, uansett prioritering.

Institusjonene har ansvar for at informasjon om forkurset formidles til alle søkere til de aktuelle lærerutdanningene. Oppdatert informasjon må ligge på nettsidene. Denne informasjonen må være koordinert med SO og omfatte søknadsprosedyrer og hvordan registrering til forkurs skal skje. Søkere til en eller flere lærerutdanninger i NOM vil få tilgang til å melde seg på forkurset.

Institusjonene som arrangerer forkurs skal utstede dokumentasjon om bestått forkurs. Slik dokumentasjon kan benyttes som dokumentasjon på bestått forkurs også ved en senere søknad til en lærerutdanning med krav til karakteren 4 i matematikk (224 timer).

Koordinator

Universitet i Agder (UiA) koordinerer arbeidet med å utvikle det faglige og praktiske opplegget for forkurset.

Det legges til grunn at UiA som koordinatororgan knytter til seg et nettverk for å sikre forankring i sektoren. Oppgavene til koordinatoren oppsummeres slik:

- ✓ koordinere utvikling av et faglig opplegg i samarbeid med lærestedene.
- ✓ følge opp planlegging og sørge for fremdrift ved etablering av forkurs.

- ✓ koordinere forberedelse og gjennomføring av eksamen/sensur/ sensurveiledning i samarbeid med universiteter, høyskoler og Utdanningsdirektoratet.
- ✓ være kontaktpunkt for Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og SO.
- ✓ være kontaktpunkt for institusjonene.

Tjenesten Samordna opptak (SO)

Opptak til høyere grunnutdanning, inkludert lærerutdanninger skjer gjennom Nasjonal opptaksmodell (NOM) som administreres av SO.

NOM er bygget opp med felles søknadsskjema. Institusjonene gjør saksbehandling for hverandre og har faste frister for søknad, innsending av dokumentasjon og tilbud om studieplass. Hensikten med NOM er å sikre at flest mulig søkere skal få tilbud på sitt høyest prioriterte studieønske i hovedopptaket som skjer innen 20. juli.

Søkere som har behov for, og som ønsker forkurs i matematikk for å kvalifisere for opptak til grunnskolelærer- og lektorutdanning, må få informasjon om denne muligheten så snart som mulig etter at søknaden er registrert. SO sender ut informasjon om påmeldingsmulighet til samtlige aktuelle kandidater.

SO har hovedansvaret for å utarbeide en modell for opptak til lærerutdanningen som i tillegg til søknadsprosedyre og registrering innebærer at søkerne får informasjon og tilbud om forkurs fra de aktuelle institusjonene. Modellen tar høyde for at søkere til disse utdanningene får informasjon om et eventuelt "betinget" tilbud om opptak til en lærerutdanning og et eventuelt annet studietilbud i hovedopptaket.

I prinsippet faller lavere prioriterte studier automatisk bort i NOM når søkerne har fått et studietilbud. SO legger spesielt til rette for at søkere som begynner på forkurs, men som ikke består den avsluttende prøven, tilbys studieplass på det høyest prioriterte studiet som de var kvalifisert for og ville ha konkurrert seg inn på i hovedopptaket, selv om dette bryter med prinsippene i NOM.

SO sørger også for at informasjon om forkurs blir formidlet til instanser som har ansvar for å veilede potensielle søkere til lærerutdanninger. Dette omfatter bl.a NAV, Kompetanse Norge og karrieresentrene i tillegg til videregående opplæring.

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsdirektoratet skal sørge for utforming av den felles sentralgitte prøven. Denne skal utformes som en ordinær eksamen for 1P+2P (fellesfag Vg1 og Vg2). Vurderingskriteriene utformes slik at bestått prøve er ekvivalent med et karaktergjennomsnitt på 4,0 i fellesfaget i matematikk fra videregående opplæring (1P+2P). Direktoratet skal bidra til godt samsvar mellom kompetansemål og prøve ved utarbeidelsen av den felles avsluttende prøven.

Utdanningsdirektoratet har ansvar for å sørge for å rekruttere et tilstrekkelig antall sensorer som skal sensurere prøvene. Vurderingskriteriene utformes slik at bestått prøve tilsvarer et karaktergjennomsnitt på 4,0 i fellesfaget i matematikk fra videregående opplæring (1P+2P).

Sensorene skal vurdere besvarelsene på vanlig måte, men vil føre kun bestått/ikke bestått etter hvorvidt kompetansen studentene viser vurderes til over/under karakteren fire. Utdanningsdirektoratet justerer vurderingsveiledningen ut fra det.

Direktoratet skal også sørge for at det er sensorer som kan påta seg eventuell klagesensur.

Til ordinær eksamen er det fylkesmannen som har ansvaret for å oppnevne sensorer. Utdanningsdirektoratet påtar seg ansvaret for å finne frem et fylkesmannsembete som kan oppnevne sensorer. Fylkesmannen i Trøndelag har ansvaret for å utføre oppdraget med å rekruttere sensorer og å gjennomføre sensur og klagebehandling.

Fylkesmannens oppdrag inkluderer å være kontaktpunkt med koordinator for forkurset knyttet til gjennomføring og vurdering av prøven.

Utdanningsdirektoratet utarbeider den skriftlige prøven. Den distribueres til de universitetene og høyskolene som tilbyr forkurs og som har det administrative ansvaret for at prøven gjennomføres.

Gjennomføringen av prøven skal skje etter de ordinære prosedyrer og regler for gjennomføring av eksamen i videregående opplæring. Dette er blant annet:

- ✓ Avsluttende prøve utarbeides av en nemnd på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet
- ✓ Prøven tar utgangspunkt i læreplanens kompetansemål for praktisk matematikk 1P (Vg1) og for praktisk matematikk 2P (Vg2) og prøver studentene i begge læreplaner.
- ✓ Den avsluttende prøven blir todelt - 2 timer uten hjelpemidler og 3 timer med alle hjelpemidler med krav til digitale verktøy, herunder regneark og graftegner
- ✓ Prøven vil bli sendt høyskolene i papirform og skal gjennomføres på papir. Bruk av digitale verktøy på Del 2 av eksamen dokumenteres ved hjelp av utskrifter som legges ved den øvrige prøvebesvarelsen
- ✓ Prøvebesvarelsene må sendes fra den enkelte høyskole til sensor 1. Sensor 1 sender prøvebesvarelsene videre til sensor 2 før sensorene møtes til fellessensur
- ✓ Prøvebesvarelsene MÅ sendes sensor 1 med postpakke «Ekspress over natten» dersom dette skal være mulig å gjennomføre innenfor den tidsrammen dette har til rådighet.

Det vises for øvrig til bestemmelser om eksamen i forskrift til opplæringsloven, og nettsidene til Utdanningsdirektoratet om eksamen.

Utdanningsdirektoratet må ved behov bistå koordinator for forkurset i faglige spørsmål knyttet til de fastsatte læreplanene for fellesfaget i matematikk.